

Ledaren

Coronan genomsyrar allt

Denna upplaga av Ekonomiska samfundets tidskrift domineras av coronapandemins ekonomiska effekter, direkta eller indirekta. All analys av dagens stora ekonomiska utmaningar kräver att man beaktar pandemin, som tyvärr också blivit politik. Jag hade så hoppats att vi redan i detta skede hade kunnat skönja en ... *post-coronial* värld inom en överskådlig framtid, men nej.

Runt om i världen pågår politiskt spel i försöken att hitta rätt balans mellan begränsningar som bromsar epidemins spridning och öppenhet som krävs för ekonomin. I skrivande stund, i mitten av oktober 2020, ser det inte lovande ut. Epidemisituationen förvåras framför allt i Europa, men ingen del av världen är helt säker (trots att Nordkorea inte lär haft ett enda fall).

I USA har hanteringen av coronan blivit den centrala frågan i det åstundande presidentvalet – och detta i en situation som beskrivits som ett historiskt vägval också när det gäller mera traditionella politiska skiljelinjer. Även här i Europa pågår heta politiska och ekonomiska diskussioner om åtgärder för återhämtning. Dessa belyses förtjänstfullt i artiklarna av Roger Wessman och Juhana Vartiainen.

Enligt de senaste prognoserna väntas bruttonationalprodukten för hela EU krympa med 8–9 procent 2020. I södra Europa antas nedgången bli över 10 procent. Finland har klarat sig förhållandevis bra: den förväntade nedgången är 4–5 procent. De flesta nationalekonomer är optimistiska inför 2021, men prognoserna har reviderats neråt under hösten.

Bnp-siffran är en väldigt grov termometer för ekonomisk hälsa. För en nyanserad bild ska man se på olika sektorer var för sig. Värst drabbade är turism-, event- och restaurangbranscherna. Den lilla återhämtningen de fick uppleva under sommarmånaderna tycks nu ha kommit av sig igen.

Konsumtionen har flyttats från tjänster till varor. Den industriella produktionen har klarat sig relativt väl, delvis till och med ökat från 2019. Samtidigt har sparatet ökat och till exempel kreditkortsanvändningen minskat. Summan av dessa trender är en katastrof för stora delar av servicesektorn.

Navigeringen av den rådande ekonomiska verkligheten kan vara svår, både för individer och för företag. En massiv våg av konkurser är redan ett faktum i USA. Siffrorna för hela året ser ut att bli värre än efter finanskrisen 2009. Delvis handlar det om företag som expanderat med alltför optimistisk skuldfinansiering under åren med ekonomisk tillväxt och låga räntor, men för en stor del av framför allt tjänsteföretag lär coronakrisen vara den enda eller åtminstone avgörande orsaken.

Den amerikanska konkurslagstiftningen anses vara omstruktureringsvänlig, men chanserna för en lyckad sanering av bolagen förutsätter att det för 2021 väntade uppsvinget kommer redan på våren. Låt oss hoppas på det!

Europeiska företag har klarat sig bättre. Justerade konkursvillkor och ökat företagsstöd har lett till ett *minskat* antal konkurs-

Ari Kaaro
är ordförande för
Ekonomiska samfundet.

ansökningar jämfört med motsvarande period ifjol. Så även i Finland, även om den sysselsättningsmässiga bilden är dystrare: företagen som gått i konkurs under årets tre första kvartal har sammanlagt 8 589 anställda, vilket innebär en ökning på cirka 5 procent jämfört med 2019.

Många företag har varit kreativa i sin anpassning till den nya verkligheten. Hotell har erbjudit skäligt prissatt långtidsboende, parkeringsföretagare har ordnat drive-in-filmvisningar med ljud via bilradion och cateringfirmor har utvecklat koncept för företagsfester ute i naturen med lyxig traktering och värmande brisor. En del av idéerna kan säkert användas också efter pandemin.

Det omgivande samhället har också erbjudit företagen olika sätt att tackla pandemin. Kunderna är välvilligt inställda till kreativ coronanpassning, det finns stöd att söka och lättnader i lagstiftningen att ty sig till. Procedurerna för stöd och lättnader upplevs dock ofta som komplicerade och långsamma och hjälpen kan vara utom räckhåll för dem som behöver den mest: de värst krisdrabbade mindre företagen.

Privatpersoner kan ha det ännu svårare: en arbetslös kock har ont om arbetstillfällen om alla restauranger är stängda. För många kan en period utan jobb, pengar och sociala kontakter leda till passivering och mentala problem. På samhällsnivå kommer de här effekterna att tynga den ekonomiska återhämtningen under en lång tid framöver.

De som har pengar köper bostäder. I de flesta västländerna har rekordlåga räntor satt fart på fastighetsmarknaderna och priserna stiger, åtminstone i stora städer. Det kommer inte att

bli lätt för pandemins ekonomiska offer att hitta rimligt prissatt boende när jobben börjar komma tillbaka.

Sparandet och placerandet påverkas också. En traditionell placeringsallokering för privatpersoner har varit rätt så ränteviktad, i södra Europa till och med mer än här i Norden. Det är inte rationellt då räntorna är på minus. Varför låna ut pengar till någon om man ska betala för privilegiet?

För de flesta privatplaceringar är den enda rationella lösningen att ha mer aktievikt, men då får man också automatiskt en ökad exponering för marknadens svängningar – något som inte passar för allas nerver. Tyvärr kommer många att försöka "tajma" marknaderna, det vill säga köpa när aktierna ter sig billiga och sälja när de verkar dyra. Detta kommer inte att lyckas – för vem ska vara på andra sidan av alla dessa snillrika affärer? Det hela blir i längden precis som en klassisk bok om ämnet antyder: *A Loser's Game*. En rationell placering når god avkastning genom diversifiering, tålmod och långsiktighet.

Coronapandemin dominerar just nu vardagen, medierna, samhällsdebatten och ekonomin. Vi har inte ännu sett alla dess effekter. Det blir värre innan det vänder mot det bättre. Den politiska diskussionen, kryddad med giftiga kommentarer på Twitter, kommer förmodligen att leda till att utvecklingen inte upplevs som varken snabb eller rättvis. Säkert är dock att återhämtningen kommer – och jag ser verkligen fram emot den upplagan av Ekonomiska samfundets tidskrift i vilken effekterna av coronapandemin analyseras i imperfekt!